

315.SRS Praktiskās piemērošanas vadlīnijas

---

*Būtisku neatbilstību risku identificēšana un
izvērtēšana, gūstot izpratni par uzņēmumu un
tā vidi*

INTOSAI PROFESIONĀLO STANDARTU KOMITEJA

PSC-SECRETARIAT

RIGSREVISIONEN • STORE KONGENSGADE 45 • 1264 COPENHAGEN K • DENMARK
TĀLR.: +45 3392 8400 • FAKSS: +45 3311 0415 • E-PASTS: INFO@RIGSREVISIONEN.DK

INTOSAI

INTOSAI Ģenerālsēkretariāts - RECHNUNGSHOF
(Austrijas Revīzijas palāta)
DAMPFSCHIFFSTRASSE 2
A-1033 VĪNE
AUSTRIJA
Tālr.: ++43 (1) 711 71 • Fakss: ++43 (1) 718 09 69

intosai@rechnungshof.gv.at;
<http://www.intosai.org>

Šīs Praktiskās piemērošanas vadlīnijas apvienojumā ar Starptautiskās grāmatvežu federācijas (IFAC) izstrādāto 315. Starptautisko Revīzijas standartu (SRS) „Būtisku neatbilstību risku identificēšana un izvērtēšana, gūstot izpratni par uzņēmumu un tā vidi” veido ISSAI 1315

315. Starptautiskā Revīzijas standarta (SRS) Praktiskās piemērošanas vadlīnijas¹

Būtisku neatbilstību risku identificēšana un izvērtēšana, gūstot izpratni par uzņēmumu un tā vidi

Izcelsme

Šīs Praktiskās piemērošanas vadlīnijas sniedz papildu norādījumus 315. SRS – Būtisku neatbilstību risku identificēšana un izvērtēšana, gūstot izpratni par uzņēmumu un tā vidi. Tās jāskata kopā ar SRS. 315. SRS ir spēkā finanšu pārskatu revīzijām, kas veiktas par periodiem, kuri sākas 2009. gada 15. decembrī un vēlāk. Šo Praktiskās piemērošanas vadlīniju spēkā stāšanās datums ir tāds pats kā SRS.

Ievads SRS

315. SRS nosaka revidenta pienākumu identificēt un izvērtēt krāpšanas vai kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību iespējamību finanšu pārskatos, gūstot izpratni par uzņēmumu un tā vidi, tostarp par uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmu.

Praktiskās piemērošanas vadlīniju saturs

- P1. Šīs Praktiskās piemērošanas vadlīnijas sniedz papildu norādes publiskā sektora revidentiem attiecībā uz:
- (a) Vispārējiem apsvērumiem.
  - (b) Risku izvērtēšanas procedūrām un saistītajām darbībām.
  - (c) Nepieciešamo izpratni par uzņēmumu un tā vidi, tostarp par uzņēmuma iekšējo kontroli.
  - (d) Būtisku neatbilstību risku identificēšanu un izvērtēšanu.

---

¹ Visas praktiskās piemērošanas vadlīnijas ir jāskatās kopā ar ISSAI 1000 „Vispārējais ievads INTOSAI finanšu revīzijas vadlīnijās”.

SRS piemērošana publiskā sektora revīzijās

- P2. 315. SRS ir piemērojams publiskā sektora organizāciju revidentiem, veicot finanšu pārskatu revīzijas.

Papildu norādījumi par publiskā sektora jautājumiem

- P3. 315.SRS A21, A35, A65 un A113 punkts satur standarta piemērošanas norādījumus un citus skaidrojošos materiālus specifiskus publiskā sektora organizācijām.

Vispārējie apsvērumi

- P4. Publiskajā sektorā bieži vien finanšu revīzijas mērķis ir plašāks, nekā tikai atzinuma sniegšana par to, vai finanšu pārskati visos būtiskajos aspektos ir sagatavoti atbilstoši norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām (piemēram, SRS darbības joma). Revīzijas pilnvaras, kas izriet no likumdošanas prasībām, noteikumiem, ministriju norādījumiem, valdības politikas prasībām vai likumdevēja iestādes rezolūcijām, var noteikt papildu mērķus. Šie papildu mērķi var iekļaut revīzijas un ziņošanas pienākumus, piemēram, ziņot, vai publiskā sektora revidenti ir atklājuši kādas neatbilstības, ieskaitot budžeta un atbildības prasību pārkāpumus, un/vai ziņot par iekšējās kontroles sistēmas efektivitāti. Šo papildu mērķu dēļ publiskā sektora revidentam var nākties izvērtēt papildu būtisku neatbilstību riskus. Tomēr pat tad, kad nav noteikti šādi papildu mērķi, var pastāvēt vispārējās sabiedrības vēlmes saņemt no publiskā sektora revidentiem ziņojumus par jebkura veida revīzijas laikā atklātajām neatbilstībām, kā arī ziņojumus par iekšējās kontroles vides efektivitāti. Tādēļ, publiskā sektora revidenti patur prātā šādas sabiedrības vēlmes un, plānojot un veicot revīziju, apzinās, ka var pastāvēt neatbilstību gadījumi vai risks attiecībā uz iekšējās kontroles sistēmas efektivitāti.

Risku izvērtēšanas procedūras un saistītās darbības

- P5. Veicot riska izvērtēšanas procedūras un saistītās darbības, kuras aprakstītas SRS no 5. līdz 10.punktam, publiskā sektora revidenti ņem vērā revīzijas pilnvaru plašākus mērķus, kā tas ir iepriekš aprakstīts P4 punktā.
- P6. Veicot revidējamās vienības vadības un citu darbinieku iztaujāšanu riska izvērtēšanas procedūru ietvaros, kā tas ir noteikts SRS 6.punkta (a) apakšpunktā un A6 punktā, publiskā sektora revidenti var iegūt informāciju no papildu informācijas avotiem, tādiem kā:
- No lietderības revīzijās un citās ar revidējamo vienību saistītajās revīzijās iesaistītajiem revidentiem;
  - Valsts amatpersonām; un
  - Likumdošanas ziņojumiem vai protokoliem.

- P7. Veicot analītiskās procedūras riska izvērtēšanas procedūru ietvaros, kā tas ir noteikts SRS 6.punkta (b) apakšpunktā un no A7 līdz A10 punktam, publiskā sektora revidenti var izvērtēt arī tādas sakarības kā:
- Izdevumi pret ieņēmumiem;
  - Pabalstu maksājumi, tādi kā bērnu pabalsti un pensijas, pret demogrāfiskajiem rādītājiem; un
  - Valsts parāda procentu maksājumi salīdzinājumā pret valsts aizņēmuma likmi.
- P8. Veicot novērošanu un pārbaudi riska izvērtēšanas procedūru ietvaros, kā tas ir noteikts SRS 6.punkta (c) apakšpunktā un A11 punktā, publiskā sektora revidenti var arī novērot un pārbaudīt tādus objektus kā:
- Papildu dokumentus, kurus vadība sagatavoja likumdevēja iestādei, tādus kā darbības pārskatus vai finansējuma pieprasījumus;
  - Iestāžu ierēdņu liecības;
  - Ministrijas un citas direktīvas, un
  - Likumdevēja iestādes procedūru oficiālo dokumentāciju.
- P9. SRS 7.punktā minētais akceptēšanas un turpināšanas process ne vienmēr var būt piemērojams publiskajā sektorā. Publiskā sektora revidenti var nebūt iespējas atteikties no revīzijas veikšanas. Tomēr, publiskā sektora revidentiem jāizvērtē informācija, kuru tie var iegūt šādos vai līdzīgos procesos, nosakot un izvērtējot būtisko neatbilstību riskus.
- P10. Ja revidents izmanto informāciju, kas izriet no revidenta iepriekš gūtās pieredzes revidējamajā vienībā vai no iepriekš veiktajām revīzijām, kā tas ir noteikts SRS 9.punktā, publiskā sektora revidenti var arī izmantot informāciju no revidējamajā vienībā iepriekš veikto lietderības revīziju ziņojumiem vai no citiem ar revidējamo vienību saistītiem revīzijas uzdevumiem.
- P11. SRS 10.punkts nosaka, ka atbildīgais partneris un citi darba grupas galvenie dalībnieki pārrunā to, cik liela ir iespējamība, ka revidējamās vienības finanšu pārskatos varētu būt būtiskas neatbilstības, un to, kā norādītās finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādnes piemērojamas revidējamajā vienībā, ņemot vērā tās faktus un apstākļus. Publiskajā sektorā šīs pārrunas var ietvert arī papildu mērķus un saistītos būtisko neatbilstību riskus, kā tas iepriekš aprakstīts P4 punktā. Publiskā sektora revidenti šajās pārrunās var pieaicināt piedalīties arī citus revidentus, kas veic lietderības un citus revīzijas uzdevumus revidējamajā vienībā.

Nepieciešamā izpratne par uzņēmumu un tā vidi, tostarp par uzņēmuma iekšējo kontroli

- P12. Iegūstot izpratni par revidējamo vienību un tās vidi, kā tas ir noteikts SRS 11.punktā, publiskā sektora revidenti ņem vērā, ka:
- (a) Politisko procesu rezultātā lēmumi var būt ierosināti ārpus revidējamās vienības. Šādi lēmumi var ietekmēt vadības darbību. Piemēri ietver:
- Jaunu ģeogrāfisko izvietojumu vai esošo atrašanās vietu slēgšanu;
  - Reorganizāciju, ieskaitot aktīvu pārvešanu uz citām organizācijām;
  - Jaunas programmu jomas, un
  - Budžeta ierobežojumus vai samazinājumus.

- (b) Attiecīgie regulējošie faktori ietver normatīvo aktu prasības, kuras attiecas uz revidējamo vienību, un iespējamo ietekmi, ja šīs prasības netiks ievērotas;
  - (c) Citi ārējie faktori, ieskaitot piemērojamās finanšu pārskatu pamatnostādnes, var ietekmēt īpašos ziņošanas mērķus;
  - (d) Izpratne par revidējamās vienības darbību var iekļaut informāciju par valdības veikto darbību, tajā skaitā atbilstošām programmām;
  - (e) Programmas mērķi un stratēģijas var iekļaut valsts politikas elementus un līdz ar to var ietekmēt riska novērtējumu;
  - (f) Publiskā sektora organizāciju īpašumtiesībām var nebūt tādas nozīmes, kā privātajā sektorā. Publiskajā sektorā uzmanība jāpievērš atbildīgajām amatpersonām un viņu lomai pārstāvēt sabiedrību;
  - (g) Pārvaldības struktūru ietekmē revidējamās vienības juridiskā struktūra, piemēram, vai revidējamā vienība ir ministrija, departaments, aģentūra vai cits organizācijas veids, un
  - (h) Jautājumi attiecībā uz vadības pieņemumiem par darbības turpināšanas principu var nebūt saistoši.
- P13. SRS 11.punkta (e) apakšpunkts attiecas uz finanšu darbības novērtēšanu un pārbaudi. Publiskā sektora revidenti viņu novērtējumos un pārbaudēs var iekļaut nefinanšu informāciju tādu kā rezultātu sasniegšanu (piemēram, cilvēku skaits, kuriem programma palīdzēja). Turklāt publiskajā sektorā pastāv arī citas trešās personas ārpus revidējamās vienības, kuras var vērtēt un pārbaudīt revidējamās vienības darbību. Šīs trešās personas var ietvert likumdevēja iestādi, citas publiskā sektora organizācijas un plašsaziņas līdzekļus.
- P14. Iegūstot SRS 12.punktā minēto izpratni par iekšējo kontroles sistēmu, publiskā sektora revidenti ņem vērā:
- (a) Jebkurus papildu ziņošanas pienākumus attiecībā uz iekšējās kontroles sistēmu;
  - (b) Atbilstošās kontroles, kas attiecas uz normatīvo aktu prasību ievērošanu;
  - (c) Kontroles attiecībā uz darbības rezultātu uzraudzību salīdzinājumā pret budžetu;
  - (d) Kontroles par budžeta līdzekļu pārskaitīšanu citām organizācijām;
  - (e) Kontroles par slepenu informāciju saistītu ar valsts drošību un sensitīviem personu datiem, tādiem kā nodokļu un veselības informācija;
  - (f) Uzraudzību un citas kontroles var veikt personas ārpus revidējamās vienības un tās var būt tādās jomās kā:
    - Atbilstība iepirkuma noteikumiem;
    - Budžeta izpilde;
    - Citas normatīvajos aktos un revīzijas pilnvarā noteiktas jomas;
    - Vadības atbildība.
- P15. Iegūstot SRS 15.punktā noteikto izpratni par revidējamās vienības risku izvērtēšanas procesiem, publiskā sektora revidenti ņem vērā, ka šādi procesi var būt reglamentēti normatīvajos aktos, ieskaitot direktīvas, vai tos var veikt citas publiskā sektora organizācijas.
- P16. Dažreiz veicot revīzijas, piemēram, Revīzijas palātas gadījumā, publiskā sektora revidenti var cieši sadarboties ar prokuroriem un policiju, ja runa ir par finanšu krāpniecību. Līdz ar to publiskā sektora revidenti var iegūt informāciju, saistītu ar izpratni par revidējamo vienību, tās vidi un riska novērtējumu, arī no prokuroriem un policijas.

Būtisku neatbilstību risku identificēšana un izvērtēšana

- P17. Kad publiskā sektora revidenti nosaka un izvērtē būtisku neatbilstību riskus saskaņā ar SRS 25. un 26.punkta prasībām, publiskā sektora revidenti var ņemt vērā arī citus aspektus, tādus kā:
- Faktu, ka riska noteikšana un izvērtēšana finanšu pārskatu līmenī un apgalvojumu līmenī var ietvert jautājumus attiecībā uz politisko klimatu, sabiedrības interesi un programmas jūtīgumu; un
  - Faktu, ka apgalvojumi saistībā ar darījumu kategorijām, kontu atlikumiem un atklāšanu var tikt papildināti ar apgalvojumiem, ka darījumi un notikumi notika saskaņā ar likumdošanas prasībām vai pilnvarām, kā tas ir noteikts SRS 113.punktā.
- P18. Profesionāli izvērtējot to, kuri no riskiem ir nozīmīgi riski, kā to prasa SRS 28.punkts, publiskā sektora revidenti ņem vērā arī šādus aspektus:
- Normatīvo aktu un direktīvu sarežģītība un nekonsekvence;
  - Normatīvo aktu prasību neievērošana; un
  - Budžeta process un budžeta izpilde.

Budžets publiskajā sektorā ir autoritatīvs rīks, kuru nosaka likumdevēja iestāde. Līdz ar to publiskā sektora revidenti parasti iekļauj budžeta procesus kā nozīmīgu sastāvdaļu no viņu izpratnes par revidējamo vienību un tās vidi, un no riska novērtējuma, nevis tikai kā vadības procedūru.

Pielikums: Apstākļu un notikumu, kuri var norādīt uz būtisku neatbilstību risku, papildu piemēri

Apstākļu un notikumu, kuri var norādīt uz būtisku neatbilstību risku publiskā sektora iestādēs, papildu piemēri ir šādi:

- Budžeta pārtēriņš, kas radies vājo budžeta kontroļu rezultātā;
- Privatizācija;
- Jaunas programmas;
- Būtiskas izmaiņas esošajās programmās;
- Jauni finansēšanas avoti;
- Jauni tiesību un normatīvie akti vai direktīvas;
- Politiskie lēmumi, tādi kā darbības pārvietošana;
- Programmas ar nepietiekoši piešķirtajiem resursiem un finansējumu;
- Pastiprināta sabiedrības uzmanība;
- Preču un pakalpojumu iepirkumi atsevišķajās nozarēs, tādās kā aizsardzība;
- Ārpakalpojumi valdības darbībās;
- Darbības, uz kurām attiecas īpaši nosacījumi;
- Izmaiņas politiskajā vadībā;
- Norādījumi par izšķērdēšanu vai **maldināšanu**;
- Paaugstināts spiediens uz budžeta izpildi; un
- Publiska un privāta partnerība.